

Lezen in groep 7-8

TAKEN

Leesomgeving

Net als in groep 5/6 is het voor kinderen in groep 7/8 belangrijk dat er een plek is die ze uitnodigt om zich terug te trekken met een boek, een plek die is aangekleed en afgebakend zodat ze in alle rust ongestoord kunnen lezen. Boeken worden zo gepresenteerd dat ze bereikbaar zijn voor de kinderen en uitnodigen tot lezen. Er hangen posters over boeken en lezen. Er liggen folders over boeken, in ieder geval de Kinderboekenmolen die elk jaar uitkomt in het kader van de Kinderboekenweek, en brochures en informatie van uitgeverijen en bibliotheek. En op een speciaal plekje wordt de schrijver, dichter, illustrator of het boek van de maand tentoongesteld. Er is een ruim en gevarieerd aanbod aan boeken en teksten, dat ook met enige regelmaat vernieuwd wordt: verhalen en gedichten en zakelijke teksten, bijvoorbeeld informatieve boeken, kinderkookboeken, knutselboeken, boeken met proefjes en experimenten, naslagwerken als atlassen en woordenboeken, kranten (o.a. Kidsweek, de Jeugdverkeerskrant), reclamefolders, kindertijdschriften (zoals National Geographic Junior, Okki, Quest Junior, Wild van Freek), brochures, affiches en teksten van kinderen zelf.

Er zijn ook zakelijke teksten die in eerste instantie niet voor kinderen in groep 7/8 geschreven zijn, maar die ze wel gebruiken bijvoorbeeld bij het werken aan een thema. Ze hoeven dan niet alles uit de tekst precies te begrijpen, maar pikken datgene er uit wat ze nodig hebben, bijvoorbeeld in een artikel in de krant of in een informatief fotoboek. Ook kunnen kinderen die erg geïnteresseerd zijn in een bepaald onderwerp juist vanwege hun voorkennis en interesse bladeren en lezen in informatieve boeken die voor ouderen geschreven zijn. Verder zijn er verhalende (prenten)boeken, voorleesverhalen, lied- en dichtbundels met verschillende soorten gedichten, luisterboeken, verhalen en gedichten van kinderen zelf en strips. Het gaat om recent verschenen boeken en om klassiekers, om kinderjuryboeken en om griffelboeken. Naast boeken, teksten in het Nederlands, kunnen er ook boeken en teksten in andere talen zijn. Het kan gaan om teksten in een regionale taal, in een vreemde taal als Duits, Engels of Spaans, en om teksten in een allochtone taal zoals Turks. Er zijn boeken, teksten, van schrijvers die de kinderen inmiddels kennen, boeken van favoriete schrijvers, maar als leerkracht zorg je ook voor boeken van schrijvers die ze nog niet kennen. In de computerhoek kunnen kinderen bijvoorbeeld digitale prentenboeken bekijken en zelfgemaakte teksten en ze kunnen snuffelen op websites. In de schrijfhoek kunnen ze teksten van klasgenoten en voorbeeldteksten lezen en bekijken.

Als leerkracht zorg je regelmatig voor 'verse' boeken. Op sites als www.jeugdbibliotheek.nl, www.jeugdbieb.nl en www.leesfeest.nl en in het materiaal van de **Kinderboekenweek** staan veel tips voor boeken, dichtbundels en voorleesboeken. Bij de openbare bibliotheek kunnen thematische boekenpakketten geleend worden. Door allerlei activiteiten worden de kinderen met boeken en lezen in aanraking gebracht en gestimuleerd om te lezen. Voorlezen blijft daarin een belangrijke rol spelen. Ze kunnen voorgelezen worden door hun eigen leraar, een andere volwassene, bijvoorbeeld een voorleesoma of -opa, maar ook door klasgenoten. Ze kunnen ook zelf verhalen voorlezen aan kinderen uit andere groepen, bijvoorbeeld aan kleuters. De leraar kan kinderen nieuwsgierig maken door een stukje van het verhaal voor te lezen en te stoppen op een spannend moment. Ze kunnen dan zelf verder lezen. Verder krijgen kinderen volop gelegenheid om vrij te lezen en om te grasduinen in allerlei soorten boeken. Via de **Schrijverscentrale** kan een schrijver of illustrator uitgenodigd worden in de klas.

Er is een boeken- rubriek in de schoolkrant en/of op de website van de school met voorleestips voor ouders en informatie over nieuwe boeken of over boeken die aansluiten bij het thema waar de kinderen mee bezig zijn. Er kan een bezoek aan de plaatselijke bibliotheek gebracht worden en aan een kinderboekenwinkel. Andere mogelijkheden zijn: meedoen met landelijke projecten zoals de Kinderboekenweek, het Voorleesontbijt, de Kinderjury, Fringo en Leespiramide en projecten van de plaatselijke bibliotheek. Ook kunnen kinderen met hulp van een volwassene een leesclub organiseren. De brochure **Boekenbende** bevat een draaiboek daarvoor. Kinderen lezen ook tijdens taallessen en bij andere vakken. Als je als leerkracht functionele taalgebruikssituaties creëert, kunnen de leerlingen op een betekenisvolle en natuurlijke manier allerlei soorten zakelijke teksten lezen, zoals informatieve teksten en instructies in de zaakvakmethode, reclamefolders, kranten, kookboeken, bouwtekeningen en naslagwerken als een woordenboek en een atlas.

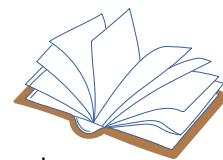
Kinderen lezen ook tijdens taallessen en bij andere vakken. Als je als leerkracht situaties creëert waarin leerlingen taal functioneel gebruiken, kunnen deze op een betekenisvolle en natuurlijke manier in aanraking komen met allerlei soorten zakelijke teksten, zoals informatieve teksten en instructies in de zaakvakmethode, reclamefolders, kranten, kookboeken, bouwtekeningen, en naslagwerken als woordenboeken en atlanten. Het stimuleert kinderen enorm om te gaan lezen wanneer ze informatie uit de tekst echt nodig hebben en daadwerkelijk gaan gebruiken, voor vervolgactiviteiten of studiedoel-einden. Dit biedt ze tevens een manier om te reageren op wat ze gelezen hebben. Ze lezen bijvoorbeeld over een bepaald onderwerp om een interview voor te bereiden, als voorbereiding op een discussie, om een presentatie te houden, een werkstuk te maken, iets te koken, te bouwen of een route te lopen met behulp van aanwijzingen. Activiteiten waardoor kinderen kunnen reageren op verhalen en gedichten zijn: erover praten en ervaringen uitwisselen, erover schrijven, tekenen, anders beeldend werken, of drama.

Functies

In groep 5/6 zijn kinderen zich steeds bewuster geworden van de **verschillende communicatieve functies**; ze hebben ze leren onderscheiden en benoemen. In groep 7/8 gaat dat bewustwordingsproces verder en ze leren hun verworven inzichten te gebruiken bij het **reflecteren op teksten** en bij het reflecteren op hun **eigen leesproces**. Je kunt lezen om je te informeren, om geïnstrueerd te worden, om je op de hoogte te stellen van een mening en om een eigen mening te vormen of je mening te vergelijken met die van anderen, om er eventueel vervolgens over te schrijven of te discussiëren met anderen. Ook het **bewustwordingsproces** dat je **door te lezen greep kunt krijgen op je eigen gedachten en op de wereld** om je heen, gaat in groep 7/8 verder. En ook dit inzicht leren kinderen te gebruiken bij het reflecteren op hun lezen.

Net als in de voorgaande groepen krijgen de kinderen een keur aan **verhalen en gedichten** aangeboden. Ze ervaren de verschillende functies van het lezen van fictie, en door verhalen en gedichten vanuit verschillende functies te benaderen worden ze zich net als in groep 5/6 steeds bewuster van deze functies. Ze leren dit inzicht ook te gebruiken bij het kiezen van een verhaal of gedicht en bij het reflecteren op het lezen ervan. Je kunt je door voorlezen en lezen ontspannen, je kunt genieten van een verhaal of gedicht, het kan je fantasie prikkelen, en het kan ook helpen om iets te verwerken, om je emoties een plek te geven. Een verhaal of gedicht kan ook aanleiding zijn om na te denken over wat kinderen goed of niet goed vinden. Het kan dan een bijdrage leveren aan het ontwikkelen van een eigen normen en waardenpatroon. Ze leren dat je fictie ook kunt lezen om iets te leren, bijvoorbeeld bij het lezen van een historische jeugdroman.

Leestaken

Kinderen voeren diverse leestaken uit: *Ze lezen...*

- **informatieve teksten**, bijvoorbeeld delen uit de reeks Informatie Junior, informatieve boeken, ze gebruiken naslagwerken zoals woordenboeken (ook in andere talen), een kinderencyclopedie of een atlas, ze zoeken informatie op in een tv-gids, ze lezen informatieve teksten in de zaakvakmethode, in een krant of in kindertijdschriften, of op internet, ze lezen formulieren.
- **Instructies**, bijvoorbeeld een recept, een bouwtekening, spelregels, opdrachten in een lesboek of op het bord, aanwijzingen op internet, een routebeschrijving, gebruiksaanwijzingen, handleidingen, een bijsluiter bij medicijnen (die voor een deel ook informatief van aard zijn).
- **Betogende teksten**, bijvoorbeeld reclamefolders, ingezonden brieven in een kindertijdschrift, een oproep, een leus op een spandoek, recensies en advertenties, een pamflet en een verzoekschrift (naast informelere zenders kan er ook sprake zijn van formelere zenders).
- Of luisteren naar **verhalen**, bijvoorbeeld hier-en-nu-verhalen, sprookjes, dierenverhalen, realistische verhalen en fantasieverhalen, eenvoudige historische verhalen, griezelverhalen, volkssprookjes, cultuursprookjes en realistische verhalen, detectiveverhalen, verhalen over andere culturen, stripboeken en comics, sprookjes uit andere culturen, korte verhalen, prentenboeken met een dubbele bodem, avonturenverhalen, sciencefiction, oorlogsverhalen, actuele sprookjesbewerkingen, fantastische vertellingen, klassieke verhalen, historische verhalen en jeugdromans
- Of luisteren naar **gedichten**: verhalend-beschrijvende, ludieke en speelse gedichten, feestliederen, versjes en liedjes, rijmen of raps die ze zelf kunnen opzeggen of zingen, dansliedjes, kringliedjes, aftelversjes, springliedjes, sinterklaasversjes, raadselrijmen en spotversjes. Ook is er aandacht voor lof-, feest- en klaagliederen, hekelende en satirische gedichten, gevoels- en liefdeslyriek. Het gaat zowel om vormvaste als vormvrije gedichten. Vormvaste gedichten hebben een vast rijmschema en een vaste opbouw. Vormvrije gedichten rijmen niet of er wordt gespeeld met rijmschema's, opbouw of de uiterlijke vorm.

TEKSTEN

Onderwerp

De onderwerpen in de zakelijke teksten zijn **niet altijd contextgebonden**; ze gaan ook over een minder nabije omgeving en kunnen zich afspelen in een toekomst of verleden verder weg. Ook **abstracte onderwerpen** komen voor, bijvoorbeeld bij de zaakvakken. Net als in groep 5/6 kunnen de verhalen over allerlei onderwerpen gaan, als ze maar op het niveau van de kinderen zijn uitgewerkt, bijvoorbeeld over gevoelens, dagelijkse gebeurtenissen, leven en dood, vriendschap, verliefdheid, dieren, eigenwijs zijn. De verhalen kunnen ook gaan over dromen, wensen, fantasie en werkelijkheid, over problemen van goed en kwaad, over de natuur. Ook komen (morele) problemen in verhalen voor, die voortkomen uit alledaagse situaties (bijvoorbeeld discriminatie, pesten, omgaan met een handicap). Het thema oorlog wordt populair. De voorkeuren van jongens en meisjes groeien uit elkaar. Onderwerpen in verhalen of gedichten voor kinderen in groep 7/8 kunnen ook buiten de eigen wereld spelen (in het verleden, een andere cultuur of een verzonnen wereld); de situaties moeten dan wel herkenbaar zijn of emotioneel aanspreken. Veel voorkomende inhouden van gedichten zijn: de kinderwereld van elke dag, de wereld op zijn kop en soms rechtop, dromen, wensen en vragen, dieren, natuur.

Bij lessen **begrijpend lezen** geven kinderen vaak aan dat ze de teksten saai vinden, wat nog versterkt kan worden doordat ze vaak klassikaal gelezen worden en ze er vooraf en achteraf allerlei vragen over moeten beantwoorden, vaak los van een doel dat kinderen met het lezen van die tekst kunnen hebben.

Veel scholen werken naast of i.p.v. de methode met actuele teksten (bijvoorbeeld Kidsweek of Nieuwsbegrip). Veel kinderen vinden die actuele teksten al een stuk leuker om te lezen dan de willekeurige teksten uit de leesmethode. Belangrijk is dat kinderen kunnen lezen over onderwerpen waarbij ze betrokken zijn. Ze zouden ook zelf teksten kunnen aandragen.

Structuur en kenmerken van verhalen en gedichten

De **zakelijke teksten** hebben net als in de voorgaande groepen een herkenbare structuur, bijvoorbeeld chronologisch, opsommend, een beschrijving met kenmerken, een probleem met een oplossing of een mening met een argumentatie. Verbanden worden herkenbaar gemaakt door **signaalwoorden**; daarnaast is er sprake van **verbanden die moeten worden afgeleid**. Als er verwijzingen gebruikt worden, staan ze meestal dicht bij hun referent, het woord waarnaar verwezen wordt, maar ze kunnen ook verder weg staan. De **verwijswoorden** kunnen ook naar abstractere, algemenere zaken verwijzen en soms is het even puzzelen om erachter te komen waarnaar ze precies verwijzen. De teksten bestaan voornamelijk uit frequente, alledaagse **woorden** en bevatten daarnaast ook abstracter en formeler taalgebruik, schooltaalwoorden en vaktaalwoorden, langere woorden en leenwoorden, en beeldspraak. Er komen zowel enkelvoudige als samengestelde **zinnen** voor. De samengestelde zinnen kunnen bijzinnen en tangconstructies bevatten. Er zijn zowel korte als lange teksten voor de leerlingen beschikbaar. De teksten in bijvoorbeeld Kidsweek zijn vrij kort. Wanneer kinderen vooral die teksten zouden lezen, komen ze weinig in aanraking met langere teksten en krijgen ze onvoldoende gelegenheid om te leren hoe ze greep krijgen op lange teksten; iets wat in het VO wel van hen verwacht wordt.

In groep 7/8 worden de **boeken** dikker; er zijn boeken met een grotere spanningsboog en met meer avontuur. Net als in groep 5/6 beginnen verhalen meestal bij het begin van de handeling, en soms middenin of na de gebeurtenis. Er is meestal een gesloten einde, maar open eindes kunnen ook voorkomen. Het verhaal verloopt meestal lineair met één of soms enkele verhaallijnen (bijvoorbeeld bij een raamvertelling). Er kunnen vooruitwijzingen en *flashbacks* voorkomen. Meestal wordt het chronologisch verteld, soms met pauzes, sprongen in de tijd of onderbroken door gedachten of beschrijvingen. Binnen een verhaal kunnen andere tekstsoorten voorkomen. Naast de auctoriale vertelsituatie komen ook de personale en de ik-vertelsituatie voor, en ook kan er sprake zijn van wisselende en meervoudige **vertelperspectieven**. Het verhaal kan in meerdere **ruimtes** spelen, ook buiten de eigen wereld, bijvoorbeeld in het verleden, in een andere cultuur of in een verzonnen wereld. In dat geval moeten de situaties wel herkenbaar zijn of kinderen emotioneel aanspreken. De ruimtes waar het verhaal speelt, worden expliciet beschreven, maar kunnen ook indirecter een rol spelen. Dan moet de lezer aanwijzingen uit de tekst gebruiken om de ruimte voor zichzelf te construeren. De **humor** in verhalen en **gedichten** bouwt voort op verhalen en gedichten die voor groep 5/6 beschreven zijn. Humor komt ook voor in combinatie met spanning. Naast metrische gedichten komen er ook minder metrische gedichten voor. Geleidelijk wordt de ritmiek belangrijker dan de metriek. Er zijn gedichten met en zonder eindrijm.

Stijl

De (zakelijke) teksten hebben meestal duidelijke titels en kopjes, en een heldere alinea-indeling. Om bepaalde woorden of zinnen extra te laten opvallen, wordt er gebruik gemaakt van het markeren van woorden/zinnen of tekstdelen door ze vet te maken, te onderstrepen en te cursiveren. Zo worden inleidende alinea's bijvoorbeeld vetgedrukt of gecursiveerd. Door letters groter te maken kan de uiterlijke structuur ook nadrukkelijker gemarkeerd worden. Een titel bijvoorbeeld wordt vaak in een groter lettertype weergegeven. Er kunnen ook stukjes tekst in kaders geplaatst worden. Vaak gaat het dan om een voorbeeld of een toelichting. Ook door kleurgebruik kunnen woorden en zinnen extra nadruk krijgen. Verder kan er informatie worden weergegeven in een schema, tabel of grafieken.

In **boeken** wordt de uiterlijke structuur ook gemarkeerd door gebruik van een inhoudsopgave en paginanummers, en eventueel een trefwoordenlijst, register en literatuuropgave/ lijst met bronvermeldingen. Zo bevat de verzamelbundel 'Als je goed om je heen kijkt zie je dat alles gekleurd is' voorin een inhoudsopgave en achterin een Wie is wie, een korte beschrijving van de dichter en verwijzingen naar de opgenomen gedichten, een bronvermelding en een register met trefwoorden en titels van de gedichten. Er zijn dus allerlei ingangen om een gedicht te kiezen of te vinden.

In de **tekst** worden signaalwoorden en signaaltekens gebruikt die tekststructuren herkenbaar maken. Een dubbele punt en een serie aandachtsstreepjes onder elkaar duiden op een opsomming bijvoorbeeld. De **informatiedichtheid** is overwegend laag. Er staan voorbeelden in de tekst en informatie wordt herhaald in andere woorden. Vergeleken met groep 5/6 zijn de teksten soms compacter. Het woordgebruik is concreet. Er worden meestal frequente, alledaagse woorden gebruikt, maar daarnaast kan het taalgebruik ook abstract, algemeen en formeel zijn, met schooltaalwoorden, vaktaalwoorden en leenwoorden. De teksten bevatten zowel enkelvoudige als samengestelde **zinnen**. Die samengestelde zinnen kunnen nevenschikkend zijn, maar ook onderschikkend; ze kunnen bijzinnen en tangconstructies bevatten. Korte zinnen hoeven vanwege hun compactheid niet per definitie makkelijker te zijn. Juist in teksten met veel korte zinnen zijn de verbanden tussen die zinnen vaak erg impliciet; leerlingen moeten zelf veel invullen en afleiden. In gedichten sluit het woordgebruik aan bij de behandelde onderwerpen, bijvoorbeeld behandelde (morele) problemen. **Beeldspraak** in de gedichten komt regelmatig voor, waarbij beeld en object wat minder direct bij elkaar betrokken kunnen zijn. In het gedicht van Toon Tellegen zijn het object 'boosheid' en het beeld 'stof' direct op elkaar betrokken. In het gedicht van Remco Ekkers is dat minder duidelijk het geval:

Opzegversje

Boosheid is een stof.
Is een stof, is een stof.
Boosheid is een stof, is een stof, is een millimeter
stof,
is een vingerhoedje stof,
is een kruimeltje, een krabbeltje, een krekeltje
van stof,
is een stof, is een stof,
is een krasje, is een stof, is een sprankje, is een stof,
is een kreukelige kronkelige kriebelige stof,
is een stof, is een stof.
Boosheid is een stof, is een stof,
is een stofje
en is weg.

Eerste woord

Mijn eerste woord was r aa m.
Het hing in de eerste klas
vlak onder het raam.
Later zag ik ook d eu r.

Je kon naar buiten
dan waren de woorden weg
maar hun beeld zweefde
nog in mijn hoofd.

Ik leerde dat letters
van het woord vrij
konden fladderen
maar deze bleven samen.

Tot ik een naam
gaf aan bijna alle
dingen in de klas.
Het raam ging open staan.

Relatie woord – beeld

In veel teksten in groep 7/8 heeft *de tekst* een prominente plaats. In verhalende boeken begint de hoeveelheid illustraties af te nemen. In de zakelijke teksten blijven illustraties een belangrijke rol spelen, bijvoorbeeld in de zaakvakmethodes of in informatieve boeken. Er wordt ook veel gebruik gemaakt van foto's. De eisen die aan tekst en beeld gesteld worden zijn hetzelfde als in de voorgaande groepen: illustraties in zakelijke teksten moeten actueel, relevant en correct zijn en illustraties en tekst moeten goed op elkaar afgestemd zijn. In schoolboeken is het van belang dat de illustraties hetzelfde niveau hebben als de tekst en dat de illustraties niet moeilijker te begrijpen zijn dan de tekst of andersom. In zakelijke teksten zoals reclamefolders, affiches of woordenboeken is de lay-out (denk aan de bladspiegel, het gebruik van kleur, lettergroottes en lettervormen, gebruik van afbeeldingen) bepalend voor de tekstsoort. Over het geheel genomen kunnen illustraties net als in de vorige groepen **verschillende functies** hebben: ze kunnen de aandacht van de lezer wekken en vasthouden, ze kunnen de tekst concretiseren, ze kunnen bijdragen aan ordening van informatie in de tekst en deze informatie coherenter maken. Bovendien kunnen illustraties lastige passages en abstracte concepten verhelderen en het geheugen ontlasten. In verhalende prentenboeken kunnen illustraties een andere rol hebben.

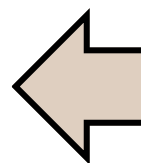
Prentenboeken voor kinderen in groep 7/8 hebben vaak een dubbele bodem en de prenten maken vaak deel uit van die dubbele bodem. De prenten kunnen realistisch, expressionistisch, impressionistisch, abstract of surrealistisch zijn. In **strips** vertellen tekst en beeld samen het verhaal; ze versterken elkaar. Ook in strips geven tekeningen informatie die woorden niet geven. Dat kan nog eens versterkt worden door bijvoorbeeld de grootte en de vorm van de letters, door kleurgebruik, symbolen en pictogrammen en het 'camerastandpunt'. Kinderen leren dat het nauwgezet kijken, vraagt om alle facetten van een strip te leren zien.

TAAKUITVOERING

Techniek en woordenschat

In groep 7/8 hebben leerlingen over het algemeen een vlotte en accurate woordherkenning verworven. Er is alleen nog aandacht voor als het nodig is. In de hogere groepen is er sprake van steeds minder verband tussen de technische leesvaardigheid en de vaardigheid in begrijpend lezen. Als er hardop gelezen wordt in de klas, dan is dat door de kinderen voorbereid, bijvoorbeeld om mee te doen aan de Nationale Voorleeswedstrijd. Ze weten wat ze gaan voorlezen en kunnen hun stemgebruik, intonatie en tempo daarop aanpassen. Net als in de vorige groepen wordt de woordenschat van leerlingen uitgebreid met alledaagse taal en schooltaal door een rijke leeromgeving. Leerlingen ontwikkelen een woordenschat door teksten te lezen en door erover te denken en te praten. Leerlingen leren net als in groep 5/6 woordbetekenissen af te leiden uit de context of uit een (bekend) woorddeel en ze leren naslagwerken gebruiken om betekenissen op te zoeken. Ze leren ook over betekenissen te onderhandelen. Van den Branden (1996) pleit voor een **leerlinggerichte vorm van betekenisonderhandeling**. Dat houdt in dat niet jij als leerkracht bepaalt wat bijvoorbeeld een moeilijk woord is en net zo lang doorvraagt tot je het antwoord hoort dat je wilde horen. Het betekent dat leerlingen zelf en het liefst spontaan een begripsprobleem signaleren, en proberen voor hen complexe en moeilijke taaluitingen te verwoorden. Leerlingen worden vervolgens ook nauw en actief betrokken bij de oplossing van hun begripsproblemen. Het gaat in feite niet om geïsoleerde aandacht voor woordenschat, maar om tekstbegrip, in relatie tot het leesdoel. Verder leren ze steeds beter letterlijk en figuurlijk taalgebruik doorzien.

Lees tevens de publicaties [Leer ze lezen](#) en [Technische leesvaardigheid](#) en gebruik deze handige [kwaliteitskaart](#)

Begrijpen, interpreteren

Eigen voorkennis koppelen aan de inhoud van de tekst is iets wat leerlingen in groep 7/8 steeds meer automatisch, uit zichzelf leren doen. Het gaat om kennis van het onderwerp en (bij verhalen en gedichten) ook om eigen gevoelens, ideeën, angsten, dromen, wensen, verlangens, normen en waarden. Met deze kennis, gebaseerd op hun ervaringen, hebben kinderen een soort kader waaraan ze de informatie uit de tekst kunnen koppelen. Sommige informatie zal bekend zijn, andere zal nieuw zijn. Daarvan leren leerlingen zich steeds meer bewust worden: informatie in een tekst kun je koppelen aan wat je al weet of vindt en daarmee kun je je eigen kennis uitbreiden of je mening vormen, bijstellen of aanscherpen. Gebeurtenissen uit verhalen, gedachten in gedichten kun je koppelen aan je eigen ervaringen en gedachten.

Daarnaast breiden leerlingen, net als in de vorige groepen, hun kennis over zakelijke teksten en fictie uit en leren ze die kennis benutten bij het lezen van teksten. Het gaat vooral om het uitbreiden en verfijnen van hun kennis over tekststructuren en die gebruiken bij het lezen. In groep 5/6 hebben ze geleerd wat het verschil is tussen een feit en een mening. In groep 7/8 leren ze **argumenten** bij een mening herkennen. Wat hun kennis over fictie betreft, leren ze verschillende **genres** steeds beter **typeren**. Bij schrijvers, dichters en illustratoren die ze kennen, leren ze kenmerkende aspecten van hun werk te benoemen. Bij het lezen van hun werk fungeert dit dan als een soort kader; het helpt bij het interpreteren van de inhoud. Kinderen leren ook verschillende vertelperspectieven te onderscheiden; niet als doel op zich, maar als hulpmiddel om de tekst te begrijpen en om met anderen over de tekst te praten. Ook kan er aandacht voor (eenvoudige) symboliek zijn.

Voortbouwend op groep 5/6 breiden de leerlingen hun **taalkennis** uit en deze zetten ze min of meer onbewust in bij het lezen. En ze leren nieuwe begrippen om over teksten en lezen te praten, bijvoorbeeld 'argument', 'ik-verteller', 'hij-verteller', en begrippen om verschillende verhaalgenres te typeren. Ook voortbouwend op wat ze in groep 5/6 geleerd hebben, leren ze zich in groep 7/8 bewust te zijn van **leesstrategieën** die je kunt inzetten bij het lezen. Ze leren ook steeds beter te reflecteren op hun strategiegebruik. Het gaat om zich te oriënteren op inhoud en vorm van de tekst, op het leesdoel en op eigen voorkennis (kennis over de tekst en kennis over taal/ teksten), om de manier van lezen af te stemmen op het leesdoel, en om na te gaan of het leesdoel bereikt wordt. Zo nodig stellen ze de aanpak bij. Ze beoordelen het resultaat van lezen in het licht van het leesdoel, ze stellen eventueel het taakresultaat bij en leren ervan voor een volgende keer.

Bij het toepassen wordt een beroep gedaan op:

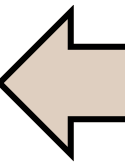
- **Representeren:** Wat is de leestaak precies?
- **Plannen:** Wat is mijn leesdoel? Hoe ga ik lezen?
- **Oriënteren:** Wat weet ik al? Wat wil ik weten? Wat voor tekst is het? Waar gaat het over?
- **Monitoren:** Wat was de strekking van de alinea die ik nu gelezen heb? Ik begrijp het niet meer dus ik herlees een gedeelte. Of: dit woord begrijp ik niet en het is wel van belang het te begrijpen om mijn leesdoel te bereiken; ik probeer achter de betekenis te komen!
- **Evalueren en reflecteren:** Is de manier waarop ik lees handig nu? Bereik ik zo mijn leesdoel? Is deze tekst geschikt? Begrijp ik nog wat ik lees? Gaat het zo als ik dacht, met andere woorden: komen mijn voorspellingen, mijn verwachtingen uit? Wat vind ik van deze tekst?

In de eerste jaren heb je als leerkracht bij het leren gebruiken van leesstrategieën een sterk sturende rol, in groep 7/8 is die rol vooral **stimulerend** en **ondersteunend**. De leerlingen leren de leesstrategieën en hun kennis over teksten en taal ook steeds beter in te zetten bij andere vakken. Met behulp van hun kennis en strategieën ontwikkelen ze tekstbegrip op macro-, meso- en microniveau:

- Op **macroniveau** leren ze het communicatieve doel van zakelijke teksten herkennen, ze leren functies van verschillende teksten herkennen, het thema van de tekst(en) te bepalen en de strekking. Ze leren achter de bedoeling van de schrijver (illustrator) te komen, en de globale lijn en opbouw herkennen. Ze leren tekstsoorten en verschillende genres verhalen en gedichten te onderscheiden en teksten te vergelijken.
- Op **mesoniveau** leren ze verbanden te leggen tussen prenten, tussen illustraties en tekst, tussen titel/kopjes en inhoud van de tekst, tussen tekstdelen, tussen verwijzingen en referenten en tussen vorm en inhoud in gedichten. Ze leren inferenties te maken.
- Op **microniveau** leren ze specifieke informatie herkennen (personen, dieren, objecten, gebeurtenissen, plaats, tijd). Het gaat om het begrijpen van woorden en zinnen.

Lees tevens de publicaties [De 7 pijlers van onderwijs in begrijpend lezen](#) en [leesbegrip](#)

Evalueren

Het evalueren van teksten is vergelijkbaar met groep 5/6:

- De leerlingen leren naast de inhoud ook de **organisatie van de tekst kritisch te beschouwen**. Daarbij leren ze hun kennis over zakelijke teksten, verhalen en gedichten te gebruiken.
- Ze leren hun oordeel te **onderbouwen**, bijvoorbeeld met voorbeelden uit de tekst.
- Ze leren praten over **verschillen** tussen de eigen wereld en die van het boek.
- Ze worden zich steeds bewuster van eventuele **voorkeuren** voor bepaalde onderwerpen, genres of schrijvers en ze leren deze voorkeur verwoorden en motiveren.

In groep 7/8 is er ook aandacht voor het vergelijken van teksten en daarover een oordeel geven. Net als in de voorgaande groepen werkt het goed om in te zoomen op onderdelen van de tekst die leerlingen geraakt hebben, waarover ze zich verwonderd hebben of die ze niet begrepen hebben.

Studietechnieken

Leerlingen oefenen in groep 7/8 verder met herlezen, onderstrepen en aantekeningen maken. Ze doen dat altijd in relatie tot een studiedoel, dus niet als doel op zich. Het leren samenvatten vindt in groep 7/8 ook plaats in de context van andere vakken, naast die van schrijven en studerend lezen. De functie van het samenvatten is vooral **tekstrelevant**: de samenvatting volgt de tekst. Geleidelijk oefenen de leerlingen ook met samenvattingen die **publieksrelevant** zijn: een samenvatting voor anderen die de oorspronkelijke tekst niet gelezen hebben. Ze worden zich ook bewust van deze verschillende functies.

Leerlingen leren de volgende **strategieën** toepassen:

- Weglaten (uitfilteren en kiezen)
- Verzamelen (generaliseren en integreren)
- Afleiden (selecteren en construeren)

Wat het **schematiseren** betreft oefenen ze verder met:

- het woordweb
- de tijdbalk
- het Venndiagram (voor overeenkomsten en verschillen)
- het pijldiagram (voor oorzaak-gevolgrelaties).

Daarnaast leren ze tabellen, staaf- en cirkeldiagrammen te maken. Ze leren deze schema's te gebruiken bij het maken van een samenvatting.

Opzoeken

De activiteiten in groep 7/8 bouwen voort op groep 5/6: leerlingen breiden hun kennis (wat is waar te vinden) en hun vaardigheden (je weg vinden in aanbod en bronnen) uit. Ze bezoeken zelfstandig de bibliotheek en de schoolmediatheek. Ze leren hoe **webpagina's** in elkaar zitten (functie en opbouw) met zoekvensters, menu's en hyperlinks. Ze leren wegwijs worden in bronnen via de computer en leren daarbij zoekmachines te gebruiken. Ook leren ze wat betrouwbare en minder betrouwbare websites zijn. In teksten kunnen kinderen schematisch weergegeven informatie lezen, bijvoorbeeld informatie die in tabellen staat, en ze kunnen aangeven wat deze informatie te maken heeft met de tekst.